

Hivatalos Bírálóat

Dr. Gődény Mária: „Multiparametrikus MR vizsgálat prognosztikai és prediktív faktorokat meghatározó szerepe fej-nyaki tumoroknál, valamint a kismedence főbb daganat csoportjaiban” című doktori munkájáról

Formai értékelés

A jelölt szcientrometria adatai messze meghaladják az MTA doktori értékeléséhez szükséges értékeket. Több mint 100 közleménye jelent meg magyar és nemzetközi folyóiratokban. Ezek többségében első, illetve utolsó szerző. Impakt faktor száma: 50,6; független idézettsége: 182. Ezenkívül 44könyvfejezet szerzője.

A doktori munka 185 oldal terjedelmű, melyhez még 29 oldal irodalomjegyzék tartozik. A szövegben 112 ábra és 39 táblázat van.

A disszertáció - ahogy a címben is látható – két részre oszlik: a fej-nyak és kismedencei daganatok vizsgálatára, témájánál fogva mégis egységes egészet alkot.

Formailag a munka jól tagolt, az olvasó könnyen tájékozódik. A táblázatok és az ábrák nagyban segítenek a szöveg pontosabb megértéséhez.

Elírás lehet, hogy a szerző a 113. ábrára hivatkozik, mikor az nem létezik. Biztos a 112. ábrát akarta írni.

A formai kritériumokat összefoglalva, megállapítható, hogy a munka mindenben megfelel az MTA doktori követelményeinek.

Tartalmi bírálat

A munka célkitűzései a fej-nyak daganatok esetében: a modern képalkotó vizsgálatok jelentőségének elemzése a diagnózis és a terápia szempontjából. Továbbá a képalkotók szerepe ismeretlen primer tumor keresésének érdekében.

A kismedencei tumorok esetében a nőgyógyászati és a rectum daganatai vannak fókuszban.

Az endometrium carcinoma stádiumainak megítélésben (preoperatív) az MRI szerepét vizsgálja.

A rectum/anus tumorok kezelésének megválasztásában, a terápia eredményességének eldöntésében elemzi hogy, milyen szerepet játszik az MRI vizsgálat.

Az opponens véleménye szerint a célkitűzések helyesek, klinikai szempontból kiemelt jelentőségűek.

A disszertáció bevezetésében a képalkotók szerepét taglalja az onkológiában. Az utóbbi években a radiodiagnosztika jelentősége ugrásszerűen megnőtt. Új eljárások jöttek létre, melyek lényegét a klinikusok még alig ismerik. (Ezért is tartom fontosnak a jelölt munkáját.)

A jelölt az Onkológiai Intézetben abban a „szerencsés helyzetben” van, hogy igen nagyszámú beteg vizsgálata alapján alkothat véleményt mind a diagnózis, mind a terápia hatékonyságának szempontjából. (Pl. csak orrgarat daganatból 84 beteget vizsgált.)

A szájüregi rákok előfordulási gyakorisága főleg a 40 év feletti korosztályban, a szerző adatai szerint, 1970 és 2000 között 265%-al növekedett. A férfi és női arány 10:1-hez volt. A megbetegedések azonban az utóbbi években egyre alacsonyabb korosztályokat érintenek. Fiatalabb, nem dohányzó, alkoholt nem fogyasztó emberekben is kialakulhat fej-nyak rák. Felmerül a genetikai predispozíció, valamint az individuális érzékenységbeli különbségek lehetősége is. A daganatok ilyen gyakori előfordulása miatt egyre fontosabbá válik olyan modern vizsgáló eszközök bevezetése, vagy fejlesztése, amelyek a szervmegtartó kezelés messzemenő figyelembevételével pontosabb kezdeti diagnózist tesznek lehetővé. Előre vetítik a prognózist, és a terápia

folyamán ellenőrizhetővé teszik annak eredményességét. Továbbá elősegíthetik az esetleges terápiás változtatásokat. A szerző hangsúlyozza, hogy ezek az új diagnosztikai lehetőségek nemcsak a tumor stádiumát, a tumor széleket, hanem a daganat „aktív” volumenét, az élő daganatot, azaz a biológiai céltérfogatot is meghatározhatják.

A szerző minden daganatcsoportban olyan vizsgálati metodikát alakított ki, melyekben megfelelő hatékony felbontással pontosabb diagnózis állapítható meg. Magyarországon elsőként publikálta a multiparametrikus MRI (MP-MRI) jelentőségét. Ezeket a vizsgálatokat több daganatcsoportban, de főleg a fej-nyak és a kismedencei tumorok esetében végezte. Más vizsgálatokkal kiegészítve kiváló anatómiai és funkcionális információk nyerhetők az MP-MRI segítségével.

A fej-nyak régió elváltozásainál elsőként vizsgálta a CT és MR szerepét a pontos tumor stádium meghatározásában, valamint a terápia hatékonyságának felmérésben és a recidíva kimutatásában. Kiemelten hangsúlyozta a nyaki fasciák (spatiumok) jelentőségét a kóros elváltozás terjedésében.

Az elváltozások tumoros vagy nem tumoros vascularizációján alapuló permeabilitási perfúziós viszonyokat vizsgálva, új megállapításokra jutott. Szignifikáns adatokat nyertek a benignus és malignus elváltozások elkülönítése érdekében.

Új magas érzékenységű biomarkereket találtak, más, már ismert biomarkerek alkalmazását újraértékelték.

A nagy betegszámok alapján a perfúziós viszonyok változásán alapuló különböző vizsgálatok értékes kiegészítő információt nyújtottak a kezelés utáni helyzet, recidív vagy reziduális tumor meghatározásában.

A nyaki metasztázist adó ismeretlen eredetű primer tumor keresését MP-MRI vizsgálattal javasolták, mint első, sugárterhelés nélküli vizsgálatot. Azt tapasztalták, hogy ez a módszer csaknem egyenértékű a PET/CT-vel.

Kis medencei daganatok de főleg az endometrium cc. esetében Magyarországon elsőként vizsgálták az MRI diagnosztikus jelentőségét. A műtét szempontjából fontos információt jelent, hogy alacsony vagy magas rizikójú folyamatról van-e szó.

A rectum/anus carcinomák esetében Magyarországon szintén elsőként vizsgálták az MRI szerepét a vastagbél alsó szakaszának megítélésében. A vizsgálat fontos a betegség korai vagy késői stádiumának elemzésében, a recidivák felismerésében, vagy a kemoterápia hatékonyságának megítélésben. Javasolták, hogy ezt a vizsgálatot Magyarországon is rutinszerűen kell alkalmazni.

Új eredménynek fogadom el:

- 1.) Klinikai szemléletű, új onkoradiológiai irányelveket dolgozott ki különböző daganatcsoportokban a diagnosztikus, és terápiás irányelveknek és a nemzetközi elvárásoknak megfelelően.
- 2.) Olyan onko-radiológiai osztályt szervezett, mely a nagy beteganyaggal dolgozó Onkológiai Intézet munkájába szervesen beleilleszkedik.
- 3.) Több daganatcsoportból képalkotói adatbázist hozott létre, mely a képzés, továbbképzés fontos alapja lett.

Összefoglalva:

Dr. Gődény Mária „Multiparametrikus MR vizsgálat prognosztikai és prediktív faktorokat meghatározó szerepe fej-nyaki tumoroknál, valamint a kismedence főbb daganat csoportjaiban” című doktori disszertációjának tudományos eredményeit elfogadom és azt, nyilvános vitára alkalmasnak tartom.

Kérdéseim:

- 1.) A fej-nyak vascularis léziói esetében milyen képalkotói vizsgálatot javasol, mellyel az invazív vizsgálatokat esetleg el lehet kerülni?
- 2.) A disszertációjában az ismeretlen fej nyaki primer tumor keresésének eredményeképpen, a vizsgált 17 daganatból 7 esetben találták meg a primer tumort a tonsilla palatinában. Francia irodalmi források már 1973-ban tonsillectomiát javasoltak

ilyen esetekben, ami főleg un. „malignizálódott” branchyogen cysta esetében vált be. Felvetették, hogy ilyen diagnózis nincs is, minden esetben daganat áttétről van szó. Mi a véleménye erről?

3.) A CT és MR felvételek értékelését a szájüregben lévő fémkoronák, hidak zavarják. Hogyan lehet ezt a körülményt kiküszöbölni, hogy a képek értékelhetőek legyenek?

4.) Az MR felvételek, ahogy a jelölt disszertációjából látjuk, egyre tökéletesebbek. Lehetséges lesz-e a daganatok esetében, hogy a műtét vagy sugárkezelés előtt helyettesíthetik majd a szövettani vizsgálatot?

Dr. Szabó György
emeritus egyetemi tanár
MTA doktora